

SXEDIO.86R

18.12.1936: Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΣΕΡ ΡΙΤΣΜΟΝΤ ΠΑΛΜΕΡ ΔΕΝΕΙ ΤΑ ΧΕΙΡΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΜΕ ΕΝΑ ΑΥΣΤΗΡΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΝΕΙ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΙΑ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ο Κυβερνήτης Σερ Ρίτςμοντ Πάλμερ είχε εντείνει για καλά τα μέτρα εναντίον των ελευθεριών του Κυπριακού λαού και του Τύπου ιδιαίτερα ο οποίος φοβούμενος την οργή του αναγκαζόταν να παραγνωρίζει πολλά γεγονότα ή να μην τον επικρίνει, πράγμα που έδειχνε σε ένα ξένο παρατηρητή ότι όλα πήγαιναν πολύ καλά στον τόπο και ότι οι Κύπριοι υπήκοοι δεν είχαν πραγματικά κανένα παράπονο.

Ταυτόχρονα με τα μέτρα εναντίον των Κυπρίων ο Κυβερνήτης έπαιρνε και μέτρα εναντίον των ξένων.

Με ένα εκβιαστικό νόμο (17 του 1936) προειδοποιούσε τους μη Κυπρίους Βρετανούς υπηκόους να είναι προσεκτικοί, άλλως θα απελαύνονταν από την Κύπρο κι έτσι είχε ήσυχο το κεφάλι του ότι και αυτή η τάξη των πολιτών δεν επρόκειτο να αντιδράσει στις αποφάσεις του.

Σύμφωνα με το νόμο ο Πάλμερ μπορούσε με διάταγμα να απελαύνει βρετανούς υπηκόους, που δεν ήσαν ιθαγενείς, ενώ σε όσους προσπαθούσαν να αποκρύψουν τα πρόσωπα αυτά θα επέβαλλε πρόστιμο μέχρι 25 λίρες.

Με ένα άλλο νόμο επίσης, που δημοσίευσε στις 30 Οκτωβρίου 1936 (36 του 1936) έδινε στον εαυτό του το δικαίωμα πέραν του να κλείνει μια εφημερίδα προσωρινά ή μόνιμα, να υποβάλλει οποιανδήποτε εφημερίδα σε λογοκρισία.

Επίσης έπαιρνε το δικαίωμα να λογοκρίνει οποιανδήποτε εφημερίδα θα εκδιδόταν στο εξωτερικό και θα μεταφερόταν στην Κύπρο.

Με τον ίδιο νόμο μείωνε ακόμη το όριο ηλικίας του εκδότη εφημερίδας από το 30ο στο 25ο, αλλά έθετε σαν απαραίτητο όρο όπως ο ιδιοκτήτης του γραφείου

ήταν βρετανός υπήκοος.

Οι πρόνοιες του Νόμου σύμφωνα με την εφημερίδα "Ελευθερία" της **23.5.1936** :

"Το όριον της ηλικίας προσώπου αιτούντος άδειαν προς έκδοσιν εφημερίδος, περιορίζεται εις το **25ον** έτος, αντί του **30ου** όπερ προηγουμένως εκέλευεν ο Νόμος.

Ο αιτών άδειαν εκδόσεως εφημερίδος δέον επίσης να είναι "εκπαιδευτικώς κατάλληλον πρόσωπον προς έκδοσιν εφημερίδος". Εις τον Νόμον του **1934** αναφέρεται ότι ο αιτών έδει να είναι εις θεσιν να ομιλή, γράφη και αναγινώσκη την γλώσσαν εν η προτίθεται να γράφεται η εφημερίς του.

Διά του δημοσιευθέντος νομοσχεδίου παρέχεται εξουσία εις τον Αποικιακόν Γραμματέα, όπως:

1). Ακυρώνει ή ανατέλλη χορηγηθείσαν άδειαν εκδόσεως εφημερίδος, καθ' ην πρίπτωσιν ο ιδιοκτήτης αυτής ήθελεν απουσιάση συνεχώς εκ της Κύπρου επί περίοδον υπερβαίνουσα τους **12** μήνας και,

2). Οπως αντί της ακυρώσεως ή αναστολης της αδείας υποβάλλη την εφημερίδα υπό τον έλεγchon λογοκριτού.

Άλλοι λόγοι, δι' ους θα δύναται να ακυρωθή η ανασταλή η άδεια εφημερίδος είναι:

α) όταν κατά την γνώμην του Αποικιακού Γραμματέως την ακύρωση ή ανατολήν υπαγορεύη το δημόσιον συμφέρον,

β) όταν ο κάτοχος της αδείας έπαυσε να έχη τα υπό του νόμου οριζόμενα προσόντα, και

γ) όταν ούτος έχη ενεργήσει τι κατά παράβασιν του σχετικού Νόμου.

Εν περιπτώσει καθ' ην εφημερίς τις ήθελεν υπαχθή υπό λογοκρισίαν, ο λογοκριτής θα δικαιουται να αφαιρή ή να μεταβάλλη τα περιεχόμενα της εφημερίδος καθώς και να εμποδίζη την κυκλοφορίαν οιασδήποτε εκδόσεως.

Ο εκδίδων παυθείσαν ή ανασταλείσαν εφημερίδα ή μη υποβάλλων ταύτην προς λογοκρισίαν, ή αρνούμενος να συμμορφωθή προς τας νομίμους

αξιώσεις ή διαταγάς του λογοκριτού θα τιμωρήται με φυλάκισιν εξ ημών ή με πρόστιμον 50 λιρών ή με αμφοτέρας τας ποινάς ταύτας.

Ο εκδότης εφημερίδος, ήτις ήθελε παυθή ή ανασταλή ή υποβληθή εις λογοκρισίαν υπό του Αποικιακού Γραμματέως, δικαιούται όπως εντός 10 ημερών υποβάλη έφεσιν εις τον Κυβερνήτην εν Συμβουλίω ούτινος απόφασις θα είναι ανέκκλητος. Επίσης έφεσιν δικαιούται να υποβάλη και εκείνος εις τον ήθελεν αρνηθή άδειαν εκδόσεως ο Αποικιακός Γραμματεύς.

Διά του Νομοσχεδίου λαμβάνεται πρόνοια περί του τίτλου της εφημερίδος καθισταμένου ιδιοκτησίας του εκδότης αυτής. Ουδέν πρόσωπον θα δύναται να εκδώση εφημερίδα υπό τον ίδιον τίτλον ή άλλον παρομοιάζοντα στενώς προς υπάρχοντα τίτλον. Οι κληρονόμοι ή οι εκδοχείς ιδιοκτητήτου εφημερίδος θα δικαιούνται να χρησιμοποιήσουν τον υπάρχοντα τίτλον, προς συνέχισιν όμως της εκδόσεως της εφημερίδος είναι απαραίτητος και η εις αυτούς χορήγησις αδείας. Νοείται όμως, ότι το προνόμιον του τίτλου παύει ισχύον, εάν η εφημερίς έχη παυθή ή ανασταλή επί περίοδον μεγαλυτέραν των δώδεκα μηνών.

Το τέλος αδείας προς έκδοσιν εφημερίδος αυξάνεται από μίαν λίραν εις πέντε.

Ο Κυβερνήτης εν Συμβουλίω δικαιούται να διατάξη, όπως οιαδήποτε εφημερίς εκδιδομένη εις το εξωτερικόν και εισαγομένη εις Κύπρον προς κυκλοφορίαν υποβάλλεται εις λογοκρισίαν, εν τοιαύτη δε περιπτώσει θα ισχύουν και δι' αυτήν αι ίδιαι διατάξεις, υπό τας οποίας υπάγονται και αι εν Κύπρω εκδιδόμεναι εφημερίδες.

Ως προς τα τυπογραφεία, είναι απαραίτητον, όπως ο κάτοχος σχετικής αδείας είναι Βρετανός υπήκοος, εξαιρουμένων εκ της διατάξεως ταύτης των ήδη κατόχων αδείας τυπογραφείων. Ο αποικιακός γραμματεύς δικαιούται να ακυρώνη ή αναστέλλη την άδειαν κατοχής, τυπογραφείου. Εάν πρόσωπον τι έχη καταδικασθή επί κατοχή τυπογραφείου άνευ αδείας, το

δικαστήριον έχει το δικαίωμα να διατάξη δημοσίευσιν των τυπογραφικών εγκαταστάσεων".

Αφού ο Κυβερνήτης Πάλμερ έδωσε τα χέρια του Τύπου και των εκδοτών με το Νομο 36 του 1936 προχώρησε στην "εντυπωσιακή" ανακοίνωση στις 18 Δεκεμβρίου 1936 ότι θα καταργούσε τη Λογοκρισία στον τύπο και στην ταχυδρομική και τηλεγραφική αλληλογραφία.

Μιλώντας σε συνεδρία του Εκτελεστικού του Συμβουλίου ο Κυβερνήτης προειδοποίησε ταυτόχρονα ότι αν "η πατρική αυστηρότητα" που είχε επιβληθεί στον τύπο τα τελευταία πέντε χρόνια δεν διαπιστωνόταν ότι είχε φέρει αποτελέσματα θα προχωρούσε στη λήψη μέτρων εναντίον του με βάση το νόμο".

Είπε ο Πάλμερ στον ενδιαφέροντα αυτό λόγο του που έδειχνε τον τρόπο με τον οποίο χειριζόταν τα πράγματα της Κύπρου:

Κύριοι του Συμβουλευτικού Σώματος,

Προτού κάμομεν έναρξη των συσκέψεων μας, επιθυμώ να εκφράσω προς όλους σας τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες για τη νομιμόφρονη βοήθεια την οποία έχετε δώσει μέσα και έξω από το Συμβούλιο προς την Κυβέρνηση κατά τα τρία περασμένα χρόνια. Πιθανόν ή μάλλον αναμφίβολα η διάρκεια των εργασιών μας συνάντησε κατά καιρούς επικρίσεις. Αλλά είμαι βέβαιος ότι ο σύνδεσμος ανεξάρτητων κυρίων που εμπνέονται από δημόσιο φρόνημα όπως είσθε εσείς, προς τις ενέργειες και σκέψεις της κεντρικής Κυβέρνησης Κύπρου υπήρξε πολύ πολύτιμος προς αυτήν. Χάρη στις συμβουλές και τις εποικοδομητικές επικρίσεις μας, που διατελούν σε συνάφεια προς αριθμό σοβαρών νομοθετημάτων, όχι λίγες επηνέχθησαν τροποποιήσεις και βελτιώσεις. Διάφορες επίσης επιτροπές του Συμβουλ. Σώματος διεξήγαγαν από καιρού σε καιρό εργασία, η οποία απέβη πολύ επωφελής σε μένα.

Σε σχέση με τα μεγαλύτερα ζητήματα, εθνικά και διεθνή, τα οποία αντιμετωπίζει η Κυβέρνηση κατά τον

παρόντα καιρό, δεν προτίθεμαι να κάμω οποιεσδήποτε παρατηρήσεις, τα πρόσφατα όμως γεγονότα μας αναγκάζουν να αναμνησθούμε, ότι οι θεσμοί και η πολιτική ισορροπία, τα οποία διέπουν την Βρετανική Κοινοπλιτεία, της οποίας η Κύπρος αποτελεί μέρος που συγκροτεί μια ευρεία και μοναδική οντότητα στην ιστορία της ανθρωπότητας η οποία παρόλον ότι διατηρεί μια συνεχή και αδιατάρακτη μεγάλη προοπτική συνεργασία λειτουργιών, παρέχει εν τούτοις ευρύ στάδιο σε εξαιρετικές και ανώμαλες περιστάσεις και συνθήκες.

Υποθέτω ότι δεν υπάρχει έθνος, το οποίο δεν προσβλέπει με φθόνο την πολιτική ισορροπία, η οποία επέτρεψε πρόσφατα στην κρατική ολκάδα να περάσει ασφαλώς τη θύελλα όχι μόνο χωρίς κομματικές αντεγκλήσεις, αλλά και με αύξουσα τη συμπάθεια και τον σεβασμό προς τον ηγέτη πολιτικό μας και το Στέμμα.

Πρέπει εν προκειμένω να μη λησμονείται, ότι η πορεία της Βρετανικής συνταγματικής προσαρμοστικότητας δεν είναι στατική, χωρίς προς τα μπροστά, από αιώνα σε αιώνα και μεταβάλλεται εφόσον μεταβάλλονται οι καιροί και οι συνθήκες. Έτσι και εδώ στην Κύπρο οι τύποι, τα δόγματα και τα συνθήματα των προηγούμενων πενήντα, είκοσι και δέκα ετών έχουν ανάγκη αναθεώρησης. Καθήκον όλων των κυβερνήσεων είναι να προσαρμόζουν τα ενεστώτα μέτρα προς τους ενεστώτες σκοπούς και όχι να προσκολλώνται σε μη ουσιώδη πράγματα, εάν αυτά θα αποδειχθούν ακατάλληλα στις τωρινές συνθήκες.

Η άποψη μου ότι η ρίζα όλων των μεγαλυτέρων προβλημάτων της Κύπρου κείται σε οικονομικές δυσχέρειες, δεν έχει μεταβληθεί από την πρώτη συνάντησή μας, μέχρι σήμερα. Κατέβαλα κάθε προσπάθεια τόσο στην Κύπρο όσο και κατά τη διάρκεια της άδειάς μου, όπως επιφέρω κάποια λύση των διδύμων δυσχερών προβλημάτων, υδάτων και των χρεών. Δεν μπορώ να πω ακόμη ότι έχω επιτύχει στη λύση είτε του ενός είτε του άλλου, παρόλον ότι όσον

αφορά τα νερά δεν αμφιβάλλω ότι υπό τη δεξιά ηγεσία του δόκτορος **Raeburn** θα βαδίσουμε προς λύση, εξάλλου δε τα σχέδια τα οποία ήδη τυγχάνουν επεξεργασίας στο Λονδίνο και τα οποία αποβλέπουν στο να ανακουφίσουν την κατάσταση των χρεών, θα αποφέρουν κάποιους καρπούς όταν θα έχουν συμπληρωθεί.

Κατά τα άλλα χωρήσαμε κατά κάποιο μέτρο στο νά συγχρονίσουμε το εκπαιδευτικό και το ιατρικό σύστημα της. Επίσης έχει γίνει κάθε τι το δυνατό προς υποβοήθηση της Γεωργίας και προαγωγής της αγροτικής εκπαίδευσης. Στα δύο αυτά μέτωπα είχαμε τη βοήθεια δύο μεγάλων φιλανθρωπικών ιδρυμάτων της Αμερικής δηλαδή του Ιδρύματος Ροκφέλλερ και του Ινστιτούτου Κάρνεγκι, ακόμη δε και του δικού μου Εθνικού Ινστιτούτου προς καταπολέμηση της Φυματίωσης.

Μολονότι καταβάλλαμε περισσότερη μέριμνα για τις ανεκτίμητες αρχαιότητες της Κύπρου προσπαθούμε επίσης να χρησιμοποιήσουμε καλύτερο προς το κοινό αγαθό τους ιστορικούς δεσμούς οι οποίοι υφίστανται μεταξύ κάθε κυπρίου και της πόλης ή της επαρχίας του και να οργανώσουμε την τοπική διοίκηση και συνεργασία σε ευρύτερη βάση αποβλέποντες στην οπτική πρόοδο.

Οι μέθοδοι της επαρχιακής οργάνωσης υπό τους Διοικητές που είναι επαρκώς γνωστές και έχουν εφαρμοσθεί επί μακρό έχουν ενισχυθεί με τον διορισμό επαρχιακών Εποπτών ως συνδέσμων με τους Μουκτάρες και τις χωριτικές επιτροπές, έχει δε καταστεί σαφές στους τελευταίους αυτούς ότι η Κυβέρνηση τους θεωρεί υπεύθυνους, ουσιώδεις και αναγκαίους στα θέματα της διαχείρισης της νήσου τόσο, όσο τους Δημάρχους των αρχαίων δήμων και τα δημοτικά συμβούλια.

Υπό τις περιστάσεις αυτές ύστερα από την εισαγωγή μερικών μετατροπών προς τοπική διαχείριση και προσπάθεια προσανατολισμού των κυβερνητικών τμημάτων προτίθεμαι σύντομα να άρω τη σημερινή λογοκρισία επί του τύπου και της ταχυδρομικής και τηλεγραφικής αλληλογραφίας η οποία εξαιρουμένης κάποιας βραχείας περιόδου κατά το **1933**, υφίσταται

σε ισχύ από το **1931**. Θα προβώ στο διάβημα αυτό με την πεποίθηση, ότι όλοι οι καλής πίστης Κύπριοι, που εμψυχώνονται από τα πραγματικά συμφέροντα της νήσου θ' αναγνωρίσουν ότι η ροπή που υπήρχε προηγουμένως για κομματική πολιτική και η υιοθέτηση πολιτικών ιδεωδών μη συνεπών προς τις απαιτήσεις ομαλής συνεργασίας με το έργο της υφιστάμενης Κυβέρνησης της Κύπρου για το καλό της νήσου δεν πρέπει να αναγεννηθεί. Και θ' αναγνωρίσουν ότι υπάρχει τεράστια διαφορά μεταξύ λογικής ελευθερίας σκέψης και έκφρασης αφ' ενός και παράλογου βαθμού ακολασίας η οποία μπορεί να εμφανίζεται, ότι έχει σκοπό να καταστήσει υποχείρια τη νόμιμη εξουσία και την Κυβέρνηση του Βασιλέα, που υφίστανται με βάση τους νόμους.

Με τη συνεργασία και τη συμβουλή σας κύριοι, θέσπισα τελευταία τροποποίηση του περί Τύπου Νόμου, η οποία δίνει στην Κυβέρνηση ευρύτερες εξουσίες των όσων είχε προηγουμένως να χειρίζεται την ανεύθυνη προσπάθεια και προπαγάνδα προς την οποία αναφέρθηκα.

Ελπίζω ειλικρινά ότι η πατρική αυστηρότητα, που εξασκήθηκε στον Τύπο από το γραφείο του Λογοκριτή κατά την περασμένη πενταετία θα καταδειχθεί ότι δεν εξασκήθηκε μάταια, και ότι η νέα ελευθερία η οποία θα δοθεί σύντομα στον τύπο, θα χρησιμοποιηθεί με το κατάλληλο μέτρο. Εν τούτοις θεωρώ ορθό να πω τώρα εκ των προτέρων ότι εάν η ελπίδα αυτή αποδειχθεί σε οποιοδήποτε περιπτώσεις αβάσιμη και εάν παρεκτρεπόμενοι και ανεύθυνοι αρθρογράφοι επιτρέψουν στους εαυτούς τους πάλι να υπερβούν τα όρια, τα οποία χωρίζουν την ελευθερία από τον εκτροχιασμό ,η Κυβέρνηση, χωρίς άλλη ειδοποίηση, θα λαμβάνει άμεσα και αποτελεσματικά μέτρα μέσα στα όρια των εξουσιών, τις οποίες παρέχει ο νόμος στον Αποικιακό Γραμματέα ή με έφεση στον Κυβερνήτη".

Η κατάργηση της λογοκρισίας τέθηκε σε εφαρμογή με την έναρξη του **1937**.